

LUONTOSELVITYS UUDENKAUPUNGIN KORSAARESSA



FM (biologi) Turkka Korvenpää
10.9.2024

Sisällys:

1. JOHDANTO	3
2. ALUEEN YLEISKUVAUS	4
3. LUONTOTYYPIT JA KASVILLISUUS	4
3.1 Menetelmät	4
3.2 Arvokas luontotyyppikohde – pieni avosuolaikku	5
3.3 Luontotyyppikuviot.....	7
4. PESIMÄLINNUSTO	13
4.1 Menetelmät	13
4.2 Tulokset ja niiden tulkinta	14
5. LEPAKOT	14
5.1 Menetelmät	14
5.2 Tulokset ja niiden tulkinta	15
6. MUU LAJISTO.....	16
7. YHTEENVETO	16
8. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET	16

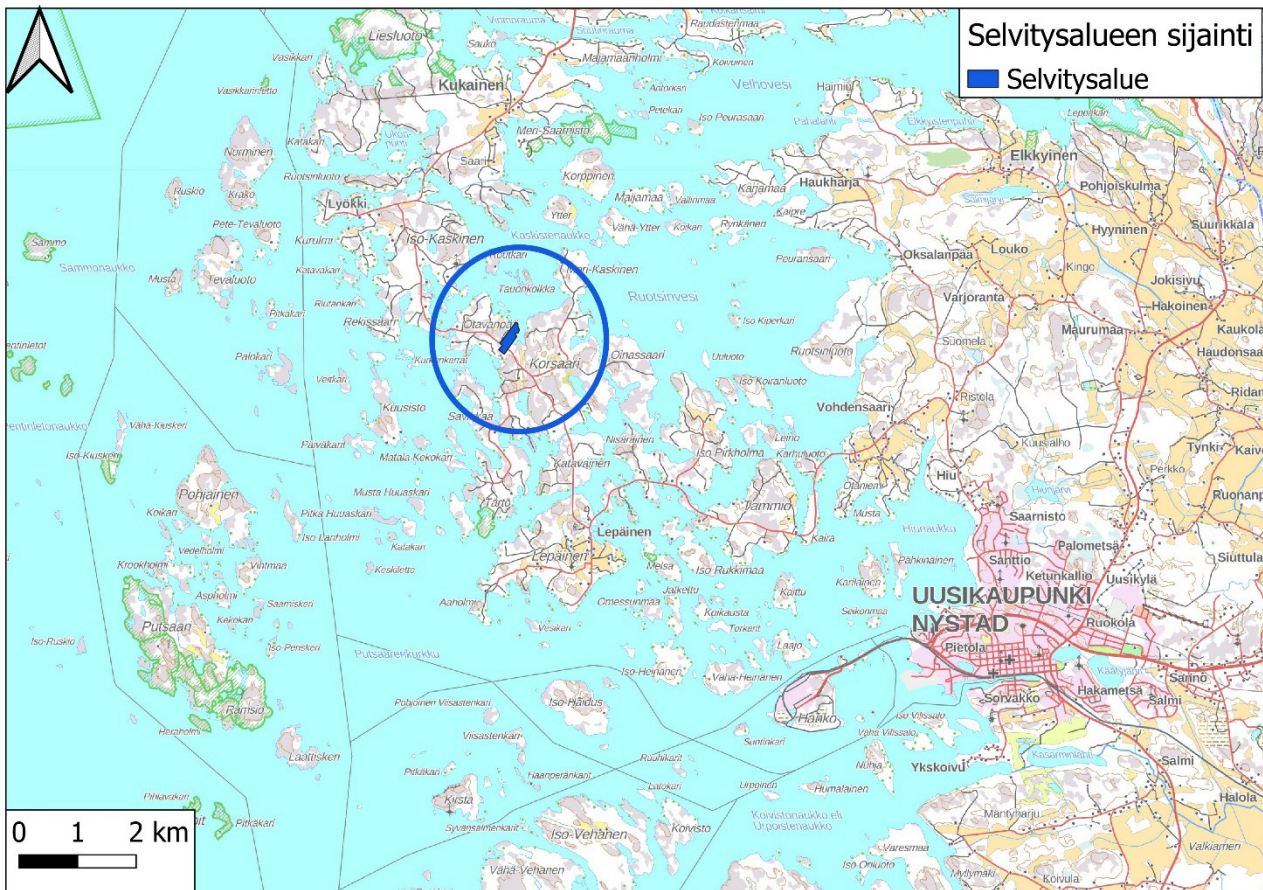
Kannen kuva: Vehakkaanpuhti.

Pohjakartat ja ilmakekuva: © Maanmittauslaitos 09/2024

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602
www.envibio.net

1. JOHDANTO

Merja Selin, Heikki Selin, Juha Rinne ja Marko Mattila tilasivat Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä luontoselvityksen Uudenkaupungin Korsaaressa sijaitsevalta alueelta, johon kuuluvat kiinteistöt 895-466-3-39, 895-451-1-3, 895-406-1-37, 895-406-1-36 ja 895-466-3-38 (kartta 1).



Kartta 1. Selvitysalueen sijainti.

Luontoselvityksen tarkoituksena oli kartoittaa alueen luontoarvot ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työhön sisältyivät seuraavat osat:

- kasvillisuus- ja luontotyyppikartoitus
- lepakkokartoitus
- viitasammakkokartoitus
- pesimälinnustokartoitus
- muiden uhanalaisten, silmälläpidettävien ja EU:n direktiivilajien esiintymien selvitys

Selvityksen maastotyöt tehtiin touko-syyskuussa 2024. Työn suoritti FM (biologi) Turkka Korvenpää. Tausta-aineistoksi hankittiin Suomen Lajitietokeskuksesta tiedot alueelta ja sen lähiympäristöstä ennestään tunnetuista lajiesiintymistä (Suomen Lajitietokeskus 2024).

2. ALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue sijaitsee Uudenkaupungin Korsaaaren länsiosassa Vehakkaanpuhdin rannalla. Alueen pinta-ala on noin 7,5 ha. Selvitysalueen pohjoisosassa on muutamia rakennettuja tontteja. Muuten selvitysalue on metsäinen. Pääosin nuorehkoja, mutta tiheitä metsiä kirjavoittavat pienet karut kalliot. Aluetta etelässä halkovan Korsaaarentien pohjoispuolella sijaitsee pieni avosuolaikku. Vehakkaanpuhdin pohjukassa kasvaa kapealti ilmaversoisia vesikasveja.

3. LUONTOTYYPIT JA KASVILLISUUS

3.1 Menetelmät

Alueen luontotyyppikartoitus perustuu 27.5.2024, 27.6.2024 ja 6.8.2024 suoritettuihin maastokäynteihin, joilla selvitysalue käytiin useaan kertaan kattavasti läpi. Piha-alueilla ei kuitenkaan liikuttu. Kartoitettuja luontoarvoiltaan merkittäviä luontotyyppejä ovat:

- luonnonsuojelulain suojelema luontotyyppi (mukaan lukien merkittävässä määrin luonnonsuojelulain luontotyypin ominaispiirteitä sisältävä kohde)
- metsälain erityisen tärkeä elinympäristö
- vesilain suojaama pienvesi
- METSO -kriteerit täyttävä kuvio
- uhanalaisen luontotyypin edustava esiintymä
- muuten luontoarvoiltaan merkittävä kohde

Selvitysalueelta löytyi yksi arvokas luontotyyppikohde, joka esitellään kappaleessa 3.2. Se arvotettiin julkaisun Mäkelä & Salo (2021) luokituksen mukaisesti. Tässä luokituksessa luontoarvoiltaan merkittävät kohteet jaetaan neljään arvoluokkaan:

Luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet

Luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet

Luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Erityyppisten luontokohteiden arvottamisen yleiset periaatteet ja perusteet on kuvattu tarkemmin Mäkelän ja Salon julkaisussa.

Arvokkaiden luontotyyppikohteiden kartoituksen lisäksi selvitysalueen nk. tavanomainen luonto jaettiin luontotyyppikuvioihin, jotka esitellään kappaleessa 3.3.

3.2 Arvokas luontotyyppikohde – pieni avosuolaikku

Kiinteistön 895-406-1-37 eteläosassa sijaitsee pieni, vesitaloudeltaan kuta kuinkin luonnontilaisena säilynyt avosuolaikku (kuva 1, kartta 2). Pintavesien ruokkima pieni puuton avosuolaikku on lähinnä ruohoista saranevaa. Avosuolla kasvaa runsaasti jokapaikansaraa, kurjenjalkaa ja terttualpea. Muuhun kasvistoon kuuluvat mm. tähtisara, harmaasara, raate, jousivihvilä ja ojasorsimo, joka kertoo nevan tulvivan välillä pitkäänkin. Kohteen rajaukseen on otettu mukaan samaan vesitaloudelliseen kokonaisuuteen kuuluva märkä, karu korpireunus, joissa mättäiden ja ajoittain tulvivien, niukkakasvisten välipintojen vuorottelu on selvää. Korpireunuksessa kasvaa tiheää nuorta sekametsää, jossa on mm. tervaleppää.

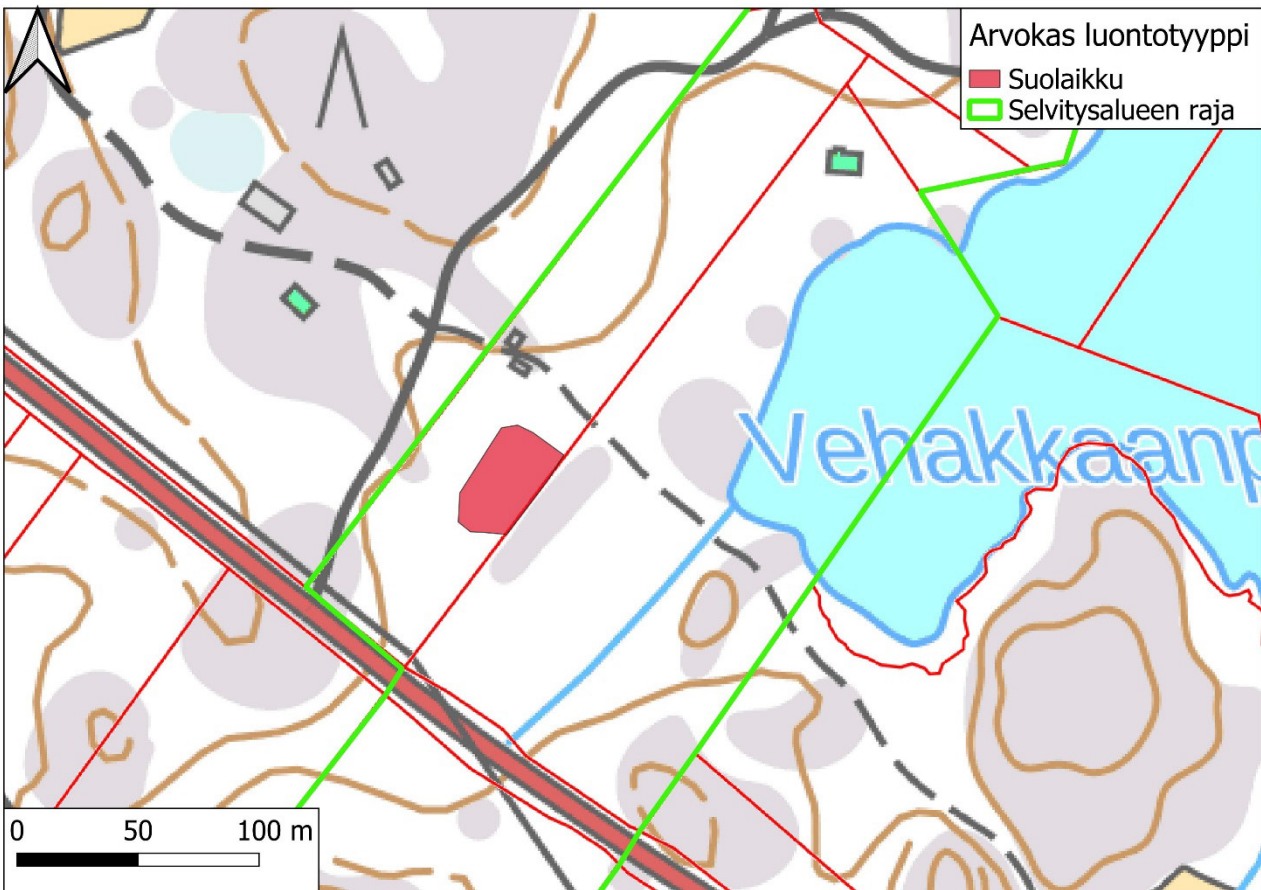


Kuva 1. Pieni avosuolaikku.

Suolaikku on metsälain erityisen tärkeä elinympäristö. Luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa käytetyssä luokituksessa se kuuluu luontotyyppiin borealiset piensuot, joka on vaarantunut (uhanalainen) luontotyyppi.

Arvoluokka: 4

Maankäyttösuositus: Kohde tulisi jättää rakentamatta ja säilyttää jatkossakin ojittamattomana. Nevan viereisen korpireunuksen säilyminen on välttämätöntä, jotta myös avosuolaikku voisi säilyä. Kohde tulisi jättää myös metsänkäsittelyn ulkopuolelle ja avosuolaikun reunalle tulisi jättää metsänhoidon suositusten mukainen suojavaoikeus niilläkin kohdilla, joissa ei ole varsinaista korpireunusta, vaan avosuo rajautuu suoraan kivennäismaan metsään.



Kartta 2. Pieni avosuolaikku.

3.3 Luontotyyppikuviot

Selvitysalue jaettiin 14 luontotyyppikuvioon, jotka on merkitty karttoihin 3-4.

KUVIO 1 – TUORE KANGASMETSÄ

Tiheää, melko nuorta sekametsää kasvava tuore kangas, jonka puusto koostuu kuusista, koivuista ja mänyistä (kuva 2). Lahopuuta ei juuri ole. Kenttäkerroksessa tavataan runsaasti mustikkaa ja puolukkaa, joiden lisäksi kasvistoon kuuluvat mm. sananjalka ja oravanmarja. Kuviolla sijaitsee kapea kostea kaistale, jossa makaa ajoittain vettä. Kaistaleella kasvavat esim. ojaleinikki ja ojasorsimo, ja sen reunalla on muutama tervaleppä.



Kuva 2. Tiheää sekametsää Korsaaarentien eteläpuolella (luontotyyppikuvio 1).

KUVIO 2 – KALLIOMETSÄ

Melko tiheää, nuorta mäntypuustoa kasvava kalliometsä, jossa tavataan runsaiden mustikan ja puolukan lisäksi mm. juolukkaa, variksenmarjaa ja kanervaa.

KUVIO 3 – TUORE KANGASMETSÄ

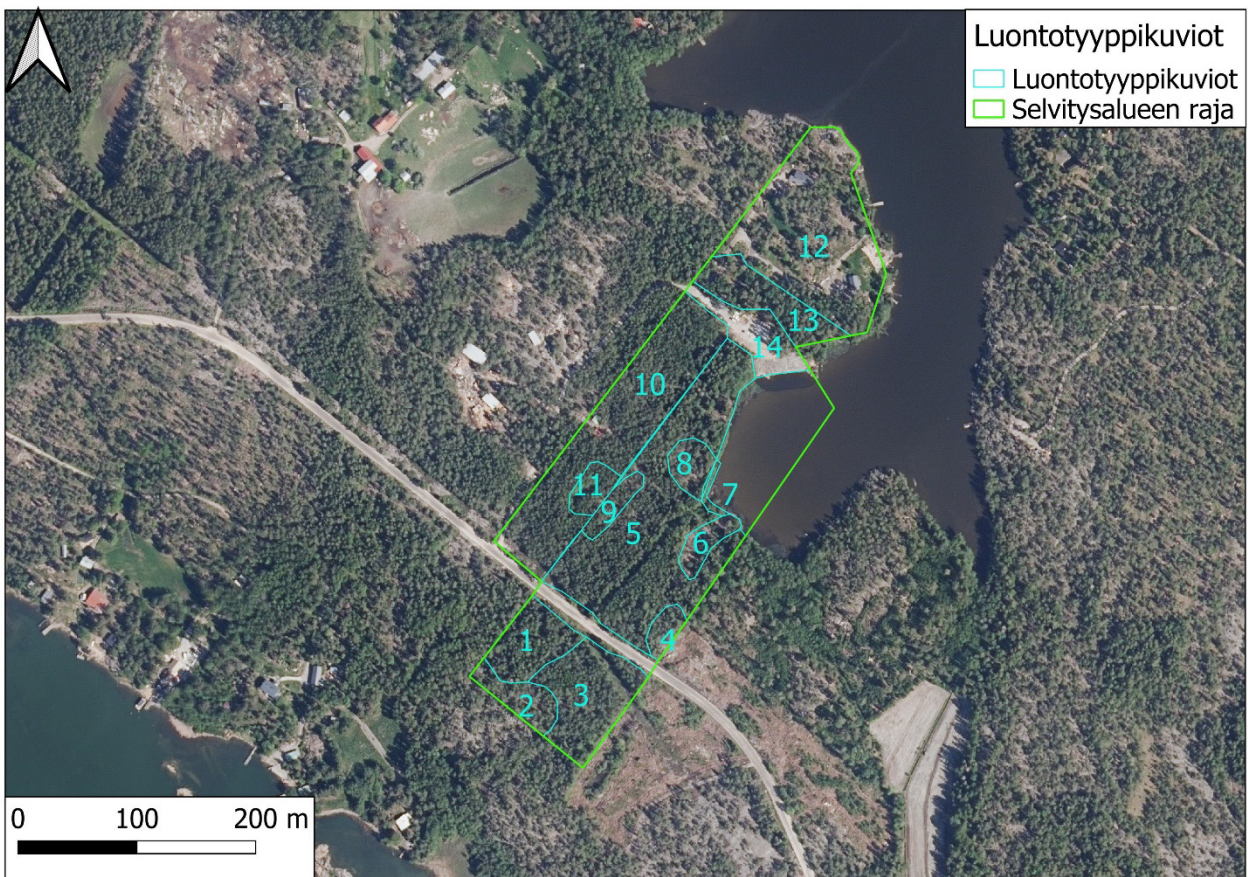
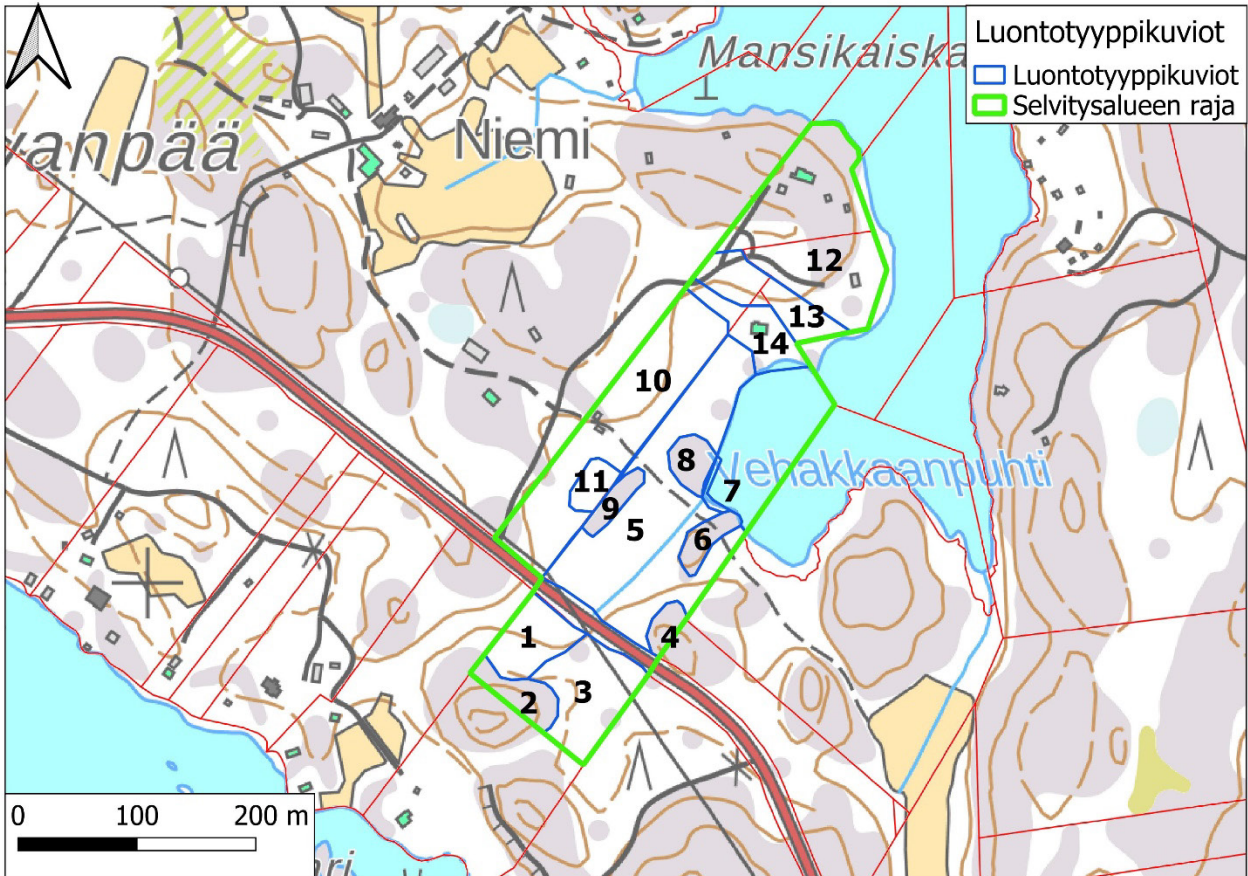
Tiheää, nuorta mäntymetsää kasvava tuore kangas (kuva 3), jossa on myös hieman kuusta ja koivua. Lahopuuta ei juuri ole. Kenttäkerroksessa esiintyy runsaiden mustikan ja puolukan ohella esim. sananjalkaa, kevätpiippoa ja oravanmarjaa. Kuvioon sisältyy kaksi pientä kallioisempaa laikkua sekä Korsaaarentien lähellä kapea sähkölinja. Sähkölinja on muuta kuviota selvästi kosteampi. Sillä kasvavat mm. virpapaju, nurmilauha, ranta-alpi ja jokapaikansara.



Kuva 3. Nuorta mäntymetsää Korsaaarentien eteläpuolella (luontotyyppikuvio 3).

KUVIO 4 – KALLIOMETSÄ

Kalliometsä, jonka puusto on nuorehkoa ja pienikokoista. Kuvion pohjoisosassa maasto muuttuu kuivaa mäntyä kasvavaksi kangasmaaksi. Lahopuuta ei ole. Kuviolla tavataan runsaasti variksenmarjaa, puolukka ja mustikkaa.



Kartat 3-4. Luontotyyppikuviot maastokartalla ja ilmakuvalla.

KUVIO 5 – TUORE-KUIVAHKO KANGASMETSÄ

Tiheää, melko nuorta sekametsää (kuva 4) kasvava tuore ja osittain kuivahko kangas. Puusto koostuu lähinnä kuusista, koivuista ja mänyistä. Kuviolla on muutama pystyyn kuollut kuusi, muutama maapuu ja kelo. Kenttäkerroksessa tavataan runsaiden mustikan ja metsälauhan lisäksi mm. sananjalkaa, metsätähtea, vanamoja ja oravanmarjaa. Kuviota halkovan ojan länsipuolella on ojansuuntainen kaistale (mahdollisesti tällä paikalla sijaitsee maahan kaivettu kaapeli tms.), jolla kasvaa hiukan nuorta tervaleppää sekä esim. nurmilauhaa, vadelmaa, soreahiirenporrasta ja rönsyleinikkiä. Ojanreunan kasvillisuus ojan itäpuolella on hieman muuta kuviota rehevämpää (mm. käenkaalia ja muutamia hieman vartuneempia tervaleppiä). Kuvion pohjoisreunalla sijaitsee heinittynyt tieura.



Kuva 4. Sekametsää luontotyyppikuviolla 5.

KUVIO 6 – KARU POROINJÄKÄLÄ-SAMMALKALLIO

Miltei puuton, hieman kulunut karu poronjäkälä-sammalkallio (kuva 5), jonka niukkaan kasvistoon kuuluvat mm. metsälauha ja ahosuolaheinä.



Kuva 5. Niukkapuustoinen karu kallio (luontotyypikuvio 6).

KUVIO 7 – RANNAN ILMAVERSOISKASVILLISUUS

Vehakkaanpuhdin (kannen kuva) rannalla kasvaa kapealti ilmaversoisia. Runsaita ovat järvikorte, pullosara ja leveäosmankäämi. Kasvistoon kuuluu myös esim. järviruoko. Ojan suussa on vähän lummetta. Rannan tuntumassa kasvaa nuoria harmaa- ja tervaleppiä muutaman metrin levyisenä vyöhykkeenä.

KUVIO 8 – KALLIOMETSÄ

Tiheää, nuorta mäntyvaltaista puustoa kasvava kallio. Kuviolla kasvavat mm. puolukka, metsälauha ja mustikka. Kuviota halkoo kapea sähkölinja.

KUVIO 9 – KALLIOMETSÄ

Tiheää, nuorta männikköä kasvava kalliometsä, jossa kuiva ja kuivahko kangas vuorottelevat jäkäläisten kalliolaikkujen kanssa. Kuviolla kasvaa runsaasti puolukkaa ja mustikkaa.

KUVIO 10 – TUORE-KUIVAHKO KANGASMETSÄ

Tiheää, nuorta mäntymetsää (kuva 6) kasvava tuore ja kuivahko kangas, jossa on myös hieman koivua ja vähän kuusta. Maassa lojuu muutama kapea lahopuu. Kenttäkerroksessa tavataan runsaasti mustikkaa ja puolukkaa. Kasvistoon kuuluvat lisäksi mm. metsätähti, oravanmarja, metsälauha, sananjalka ja kangasmaitikka. Kuviolla on hieman katajaa.



Kuva 6. Mäntymetsää luontotyyppikuviolla 10.

KUVIO 11 – SUOLAIKKU

Katso kappale 3.2.

KUVIO 12 – RAKENNETTUJA TONTTEJA

Rakennettuja, kallioisia tontteja, joilla kasvaa vanhaa harvaa männikköä. Osa männystä on kilpikaarnaisia. Tavanomaiseen kasvistoon kuuluvat esim. variksenmarja, puolukka, kanerva ja mustikka.

KUVIO 13 – TUORE KANGASMETSÄ

Melko varttunutta ja tiheähköä kuusi-mäntymetsää kasvava tuore kangas. Sekapuuna esiintyy vähän koivua. Lahopuuta on vähän. Kenttäkerroksessa tavataan runsaiden mustikan ja puolukan ohella mm. metsälauhaa. Kuvion länsiosan puusto on hieman harvempaa.

KUVIO 14 – PIHA

Avoin piha-alue.

4. PESIMÄLINNUSTO

4.1 Menetelmät

Pesimälinnustoa kartoitettiin kahdella kartoituslaskentakerralla touko-kesäkuussa (taulukko 1). Kaksi laskentakertaa katsottiin riittäväksi, sillä alue on pieni, osittain jo rakennettu ja metsät ovat tavanomaisia havumetsiä. Sää oli molempina kartoitusaamuina linnustokartoitukselle suotuisa. Lisäksi linnustoa havainnoitiin muun maastotyön ohessa. Käytössä olivat myös Suomen Lajitietokeskuksen aineistot.

Kartoituslaskennassa selvitysalue käveltiin niin tiheästi läpi, että ainakin kaikki laulavat lintuyksilöt voitiin kohtuudellisella varmuudella havaita. Piholla ei kuitenkaan liikuttu. Apuvälineinä käytettiin kiikaria, GPS-laitetta sekä etukäteen tulostettuja suurimittakaavaisia karttoja. Kaikki havaitut lintuyksilöt merkittiin tulostetuille paperikartoille ja samalla merkittiin muistiin tieto lajista, sukupuolesta (jos mahdollista määrittää kiikarilla), yksilömäärästä ja käyttäytymisestä (laulava koiras, poikasille ruokaa kuljettava emo, varoitteleva lintu, pari ym.). Selvästi yli lentävät linnut jätettiin huomioimatta, mutta alle 50 metrin päässä selvitysalueen rajan ulkopuolella paikallisina havaitut yksilöt merkittiin muistiin, sillä niiden reviiri sijoittuu suurella todennäköisyydellä osittain selvitysalueelle.

Päivä	Laskenta-aika	Sää
27.5.2024	9.25-10.00	Lämpötila +23 °C, 3 m/s, pilvisyys 0/8
27.6.2024	3.50-4.15	Lämpötila +14 °C, 1 m/s, pilvisyys 0/8

Taulukko 1. Lintulaskentapäivät, laskenta-ajat ja vallinnut säätila.

Tehdyt lintuhavainnot vietiin paperikartoilta paikkatieto-ohjelmistoon erotellen eri laskentakertojen havainnot toisistaan. Reviiriksi tulkittiin kaikki havainnot laulavista koiraista, pesistä, ruokaa kuljettavista emoista, varoittelevista linnuista sekä muista paikallisina sopivassa pesimäympäristössä havaituista linnuista. Jo yhdellä laskentakerralla saatu havainto tulkittiin reviiriksi. Lähellä toisistaan tehtyjen eri laskentakertojen havaintojen tulkittiin tarkoittavan samaa reviiriä. Samaksi reviiriksi tulkittujen havaintojen välinen maksimietäisyys vaihteli hieman lajeittain, mutta nyrkkisääntönä voidaan pitää noin paria sataa metriä, jota kauempana toisistaan eri laskentapäivinä tehdyt havainnot tulkittiin eri reviireiksi. Käytännössä tulkinta oli pääosin yksiselitteistä.

4.2 Tulokset ja niiden tulkinta

Selvitysalueella ja sen välittömässä lähiympäristössä tulkittiin pesivän kaikkiaan 14 lintulajia. Nämä lajit ovat (suluissa parimäärät): hernekerttu (1), hippiäinen (2), keltasirkku (2), kirjosiippo (2), laulurastas (2), lehtokerttu (1), mustarastas (1), pajulintu (3), peippo (8), punakylkirastas (1), punarinta (2), rantasipi (1), sepelkyyhky (1) ja talitiainen (4).

Kaikki pesimälajit ovat yleisiä. Myöskään Suomen Lajitietokeskuksen aineistoissa ei ole mainintoja uhanalaisten, silmälläpidettävien tai harvinaisten lajien pesinnöistä, eikä suurten petolintujen pesiä ole lähistöllä (Suomen Lajitietokeskus 2024). Linnustoselvityksen havainnot vastaavat kartta- ja ilmakuvatulkinnan perusteella tehtyä ennakoarvioita, jonka perusteella kaksi laskentakertaa katsottiin riittäväksi.

Linnustoon perustuvia maankäyttösuosituksia ei ole tarpeen esittää.

5. LEPAKOT

5.1 Menetelmät

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit sisältyvät EU:n luontodirektiivin IV-liitteeseen, joten niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kielletty.

Lepakkoja havainnoitiin detektorilla (Echo Meter Touch 2 Pro) kahtena yönä (taulukko 2) kävellen karttaan 5 merkityt reitit lepakkoja samalla detektorilla havainnoiden. Kaksi kartoituskierrosta arvioitiin riittäväksi, sillä selvitysalue on pieni, eikä siellä ole vanhaa rakennuskantaa. Sää oli molempina kartoitusöinä tarkoitukseen hyvin sopiva. Detektorilla

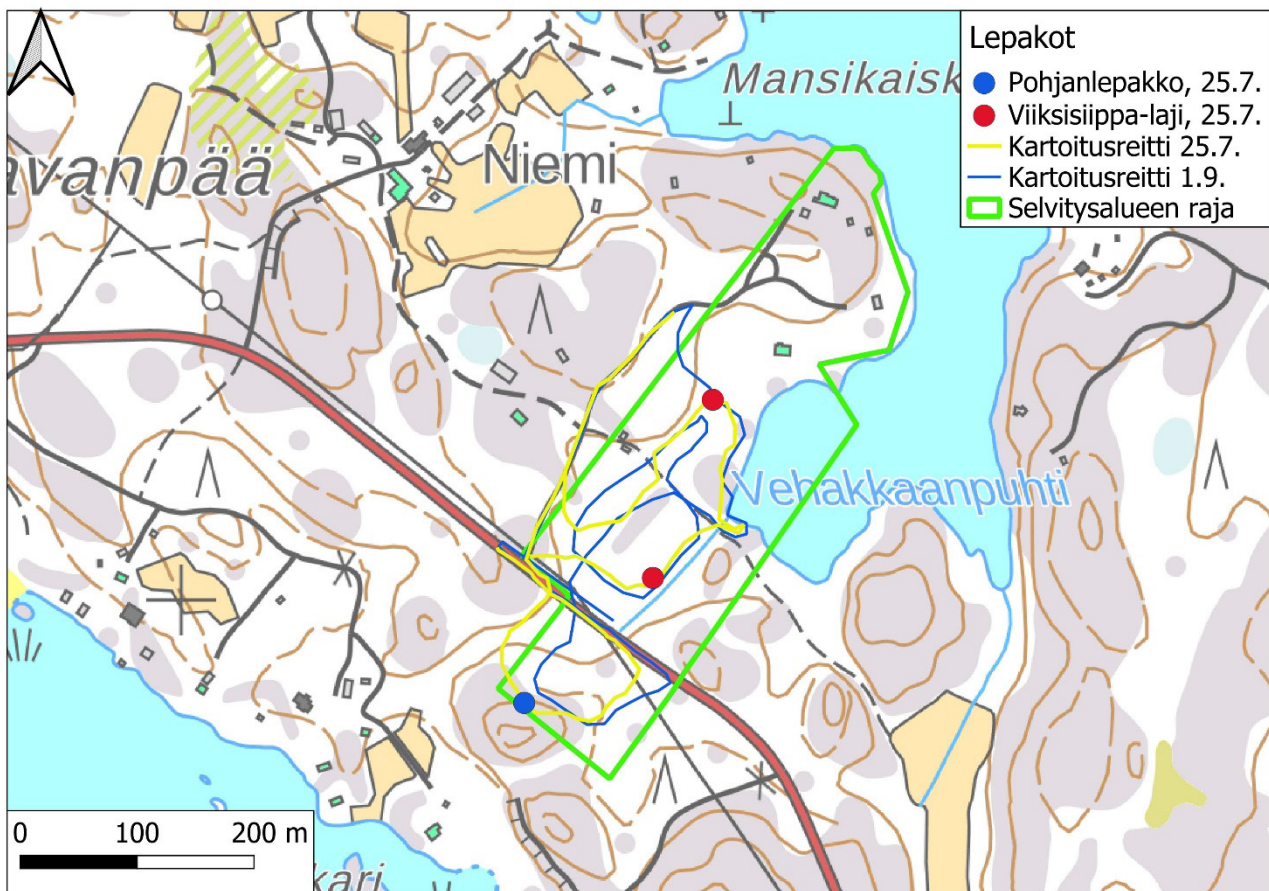
havaittujen lepakkojen sijainti merkittiin kartalle ja laji määritettiin. Lepakoille sopivia päiväpiiloja kuten kolopuita etsittiin päiväsaikaan luontoselvityksen muiden osatöiden yhteydessä.

Päivä	Havainnointiaika	Sää
25.7.2024	22.58-23.29	Lämpötila +18 °C, 1 m/s, pilvisuus 0/8
1.9.2024	21.04-21.33	Lämpötila +12 °C, 4 m/s – 5 m/s, pilvisuus 8/8

Taulukko 2. Detektorihavainnointiajat ja vallinnut säätila.

5.2 Tulokset ja niiden tulkinta

Kartoituksissa havaittiin vain kaksi viiksisiippaa / isoviiksisiippaa ja yksi pohjanlepakko 25.7.2024 (kartta 5). Lepakoille sopivia luontaisia päiväpiiloja (kuten kolopuita), lisääntymispaikkoja tai talvehtimispaikkoja ei löytynyt. Lepakot voivat käyttää alueen ja lähiympäristön rakennuksia, mutta niitä ei tutkittu. Havaintoja kertyi niin vähän, ettei alueella vaikuta olevan erityistä merkitystä lepakoille, eikä tarvetta maankäyttösuosituksille ole.



Kartta 5. Lepakkohavainnot ja kartoitusreitit.

6. MUU LAJISTO

Vehakkaanpuhdin eteläranta puhtiin laskevan ojan tuntumassa arvioitiin ennakkoon kartta- ja ilmakuvatulkinnan perusteella mahdolliseksi viitasammakon kutupaikaksi. Paikalla käytiin 8.5.2024 klo 22.05-22.30 kartoittamassa viitasammakon esiintymistä. Sää oli melko viileä (ilman lämpötila +2 °C), heikkotuulinen ja selkeä. Viitasammakoiden kutuaika oli kartoitusiltana meneillään, sillä lähipäivinä kartoittaja oli kuullut niitä muualla Varsinais-Suomessa. Vehakkaanpuhdin rannalla ei havaittu viitasammakoita, ja paikka osoittautuikin maastossa tavanomaista kutupaikkaa niukkakasvisemmaksi. Tästä syystä viitasammakkoa ei etsitty enää myöhemmin.

Selvitysalueella ei ole liito-oravalle hyvin sopivia metsiä. Korsaaari on niin monen salmen mantereesta erottama, että liito-oravan leviäminen sinne on hyvin epätodennäköistä. Uudenkaupungin saaristosta ei ole tiettävästi olemassa liito-oravahavaintoja.

Selvitysalueelta ei ole ennestään tiedossa muiden, aiemmin tässä raportissa mainitsemattomien, uhanalaisten, silmälläpidettävien tai EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteiden lajien esiintymiä, eikä niitä löydetty tässäkään työssä.

7. YHTEENVETO

Kiinteistön 895-406-1-37 eteläosassa sijaitseva suolaikku on arvokas luontotyyppi. Se tulisi jättää rakentamatta ja säilyttää jatkossakin ojittamattomana. Nevan viereisen korpireunun säilyminen on välttämätöntä, jotta myös avosuolaikku voisi säilyä. Kohde tulisi jättää myös metsänkäsittelyn ulkopuolelle ja avosuolaikun reunalle tulisi jättää metsänhoidon suositusten mukainen suojavyöhyke niilläkin kohdilla, joissa ei ole varsinaista korpireunusta, vaan avosuo rajautuu suoraan kivennäismaan metsään.

8. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019.

Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988. Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2.uusittu painos. Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.
- Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2024. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023. 374 s.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.
- Suomen Lajitietokeskus 2024. <http://tun.fi/HR.48>, <http://tun.fi/HR.447>, <http://tun.fi/HR.1747>, <http://tun.fi/HR.3211>, <http://tun.fi/HR.3931> (haettu 28.5.2024).
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.
- Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus (2021). Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>